

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTINĖS ORIENTACIJOS PAGRINDU TELŠIŲ ŽEMAITĖS GIMNAZIJOJE DĖSTANT DORINIO UGDYMO PAMOKĄ TYRIMO

2017-06-13 Nr. (17)SI-12)SP-58

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba) 2017 m. balandžio 27 d. savo socialinio tinklalapio Facebook paskyroje gavo informaciją apie tai, kad Telšių Žemaitės gimnazijoje (toliau – ir gimnazija) dorinio ugdymo (katalikų tikybos) pamokose dešimtų klasių (II gimnazijos klasė) moksleiviams pasakojama bei demonstruojama vaizdinė medžiaga apie homoseksualumą ir gėjus, kurie apibūdinami kaip asmenys, praktikuojantys sadomazochizmą pasilinksminimo vardan, prievartaujantys ir tvirkinantys vaikus, taip pat jie apibūdinami serijiniais žudikais, nužudžiusiais savo aukas ir vėliau suvalgiusiais jų kūno dalis (toliau – vaizdinė medžiaga).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 d., 2017 m. balandžio 27 d. nuspėsta pradėti tyrimą lygių galimybių kontrolieriaus iniciatyva dėl galimo Lygių galimybių įstatymo 6 str. 1 d. 2 p. pažeidimo, pagal kurį švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad švietimo programose, vadovėliuose ir mokymo priemonėse nebūtų diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

Lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė (toliau – Kontrolierė), vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 d., 2017 m. balandžio 28 d. raštu Nr. (17)SI-12)S-265 kreipėsi į Telšių Žemaitės gimnazijos direktorių, prašydama per 3 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į šiuos klausimus: ar galite patvirtinti, kad Jūsų vadovaujamoje gimnazijoje pamokų metu moksleiviams buvo ir/ar yra demonstruojama aptariama vaizdinė medžiaga apie homoseksualumą, jei taip, informuoti, kada (jei žinomos datos), kokių pamokų metu ir kokių klasių moksleiviams; kas yra atsakingas už aptariamą

vaizdinės medžiagos apie homoseksualumą turinį, jos parengimą, kokiais informacijos šaltiniais buvo remiamasi, rengiant šią vaizdinę medžiagą, nuo kada šio turinio vaizdinė medžiaga pradėta naudoti moksleivių mokymui; ar aptariama vaizdinė medžiaga apie homoseksualumą yra laikytina švietimo programa (jos dalimi), vadovėliu ar mokymo priemone, jei taip, prašome paaiškinti, koku teisiniu pagrindu vadovaujantis jai suteiktas švietimo programos, vadovėlio ar mokymo priemonės statusas; kas tvirtino aptariamą vaizdinę medžiagą apie homoseksualumą bei kieno leidimu ir kam suteikiama teisė ją naudoti pamokų metu bei kitą svarbią informaciją ir paaiškinimus, susijusius su atliekamu tyrimu.

Kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 d., 2017 m. balandžio 28 d. raštu Nr. (17)SI-12)S-266 kreipėsi į Telšių Žemaitės gimnazijos mokytoją (duomenys neskelbtini), prašydama per 3 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į šiuos klausimus: ar galite patvirtinti, kad Jūs pamokų metu moksleiviams demonstravote aptariamą vaizdinę medžiagą, jei taip, informuoti, kada (jei žinomos datos), kokių pamokų metu ir kokių klasių moksleiviams; kas yra atsakingas už aptariamą vaizdinę medžiagą apie homoseksualumą turinį, jos parengimą, kokiais informacijos šaltiniais buvo remiamasi, rengiant šią vaizdinę medžiagą, nuo kada šio turinio vaizdinė medžiaga pradėta naudoti moksleivių mokymui; kas tvirtino aptariamą vaizdinę medžiagą apie homoseksualumą bei kieno leidimu ir kam suteikiama teisė ją naudoti pamokų metu; ar mokytojai suteikta teisė savarankiškai interpretuoti faktus apie homoseksualumą bei pateikti savo subjektyvią nuomonę, išvalgas, pasidalinti turimomis žiniomis apie homoseksualumą pamokų metu su moksleiviais.

Kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 d., 2017 m. balandžio 28 d. raštu Nr. (17)SI-12)S-267 kreipėsi į Lietuvos Respublikos švietimo ministeriją, prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) paaiškinti, kaip ir kokiuose teisės aktuose yra apibrėžiama vadovėlio bei mokymo priemonės sąvoka. Jeigu vadovėlio ir mokymo priemonės sąvokos nėra reglamentuojamos teisės aktuose, paaiškinti, kaip jos apibūdinamos, suvokiamos praktikoje.

Kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 d., 2017 m. gegužės 15 d. raštu Nr. (17)SI-12)S-293 kreipėsi į Ugdymo plėtotės centrą (toliau – ir centras), prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti paaiškinimus ir atsakyti į šiuos klausimus: ar centras tvirtina dorinio ugdymo (tikybos) programas, jei taip, kokia tvarka bei kokiam dokumente tai yra įtvirtinta; ar centras teikia metodines rekomendacijas, nustato gaires dorinio (tikybos) ugdymo programoms rengti, jei taip, kokias ir kur jos yra publikuojamos (jei metodinės rekomendacijos ar gairės programos rengti nėra viešai publikuojamos, pateikti jų kopijas); ar dorinio ugdymo (tikybos) pamokose privalu (ar rekomenduotina) aptarti homoseksualumo temą, jei taip, pagrįsti,

kokiais teisės aktais vadovaujantis ši tema turėtų būti įtraukta į dorinio ugdymo (tikybos) programą; jeigu dorinio ugdymo (tikybos) programą ar gaires šioms programoms rengti formuoja kita institucija, nurodyti, kokia institucija bei kas tai patvirtina.

Kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 d., 2017 m. gegužės 31 d. raštu Nr. (17)SI-12)S-328 kreipėsi į Lietuvos Vyskupų Konferenciją, prašydama per 5 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti paaiškinimus ir atsakyti į šiuos klausimus: ar Lietuvos Vyskupų Konferencija tvirtina dorinio ugdymo (tikybos) programas, jei taip, kokia tvarka bei kokiam dokumente tai yra įtvirtinta; ar Lietuvos Vyskupų Konferencija teikia metodines rekomendacijas, nustato gaires dorinio (tikybos) ugdymo programoms rengti, jei taip, kokias ir kur jos yra publikuojamos (jei metodinės rekomendacijos ar gairės programoms rengti nėra viešai publikuojamos, pateikti jų kopijas); ar dorinio ugdymo (tikybos) pamokose privalu (ar rekomenduotina) aptarti homoseksualumo temą, jei taip, nurodyti kokių aspektu ši tema turi būti dėstoma (aptariama) mokiniams bei pagrįsti, kokių tikslu ir kokiais teisės aktais vadovaujantis ši tema turėtų būti įtraukta į dorinio ugdymo (tikybos) programą; jeigu dorinio ugdymo (tikybos) programą ar gaires šioms programoms rengti formuoja kita institucija, nurodyti, kokia institucija bei kas tai patvirtina.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. Telšių Žemaitės gimnazijos direktorius 2017 m. gegužės 8 d. pateikė Tarnybai raštą Nr. S-96, kuriame nurodė, kad 2017 m. balandžio 26 d. II a klasėje buvo vedama dorinio ugdymo (tikybos) pamoka „Kas yra homoseksualumas“. Pamokoje buvo demonstruojamos mokytojos (duomenys neskelbtini) parengtos skaidrės (47 vnt.). Skaidrės mokytoja paruošė naudodamasi dr. Paul Cameron lankstinukais. Šios skaidrės buvo demonstruojamos pirmą kartą II a klasės mokiniams, tačiau su minėtais lankstinukais ji supažindindavo mokinius ir anksčiau. Už pamokos turinį, joje pateikiamą vaizdinę medžiagą ir jos šaltinių pasirinkimą atsakingas yra mokytojas. 2008 m. atnaujintai katalikų tikybos bendrajai ugdymo programai pagrindiniam ugdymui įgyvendinti nėra išleistų vadovėlių, todėl programoje numatytos temos aptarti šaltinius parenka pats mokytojas, vadovaudamasis Ugdymo plėtotės centro kartu su Lietuvos katachetikos centru parengtomis Metodinėmis rekomendacijomis pagrindinio ugdymo katalikų tikybos bendrosios programos įgyvendinimui. Mokytojas taip pat gali konsultuotis su Telšių Vyskupijos katachetikos centru. Viena iš temų, kuri patenka į Katalikų tikybos ir Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos pagrindiniame ugdyme yra homoseksualumas. Katalikų tikybos programoje

nurodyta: aptarti iššūkius lytiškumui – homoseksualumą ir lyties keitimą. Gimnazijos direktoriaus pavaduotojos ugdymui (duomenys neskelbtini) pareigybės aprašyme numatyta atsakomybė už ugdymo turinio įgyvendinimą, todėl ji kiekvienais metais suderina su mokytojais ilgalaikius dalykų ugdymo planus, aptartus ir aprobuotus dalykų mokytojų metodinėse grupėse. 2016-2017 m. m. gimnazijos dorinio ugdymo (tikybos) II klasės ilgalaikiame plane numatyta ugdyti šiuos gebėjimus: išanalizuoti homoseksualizmo faktą Bažnyčios mokymo ir tolerancijos šviesoje; aptarti kodėl savo ir kitų lytiškumą dera priimti kaip Dievo dovaną. Mokytoja turi ilgalaikę darbo patirtį, tačiau neįsigilino į Bendrosios programos numatytas ugdymo gaires bei Metodinių rekomendacijų nuostatas, jas susiaurino, pamokai panaudojo netinkamus šaltinius. Gimnazijos direktorius taip pat pateikė dorinio ugdymo mokytojos (duomenys neskelbtini) pasiaiškinimą „Dėl tikybos pamokos II a klasėje“, kuriame ji nurodo, jog tema „Homoseksualumas Lietuvoje ir pasaulyje“ yra įtraukta į ilgalaikį planą, sudarytą pagal Bendrosios programos 2016-2017 m. m. patvirtintą Telšių Žemaitės gimnazijos socialinių mokslų metodinės grupės pirmininkės (duomenys neskelbtini) (2016-09-08 protokolą Nr. 7) ir direktoriaus pavaduotojos ugdymui (duomenys neskelbtini). Remdamiesi patirtimi, psichologijos mokslu, Bažnyčios mokymu mokiniai turėjo gebėti: įvardinti, kas yra homoseksualizmas, ką jie apie jį žino, atsakydami į 10 klausimų; užrašyti 3-5 homoseksualizmo plitimo priežastis ir jas aptarti grupėse; įvertinę Bažnyčios mokymą apie homoseksualizmą, pagrįsti savo vertinimą 3-5 argumentais. Mokytoja teigė, jog pagrindinė literatūra ir šaltiniai, kuriais ji naudojosi, yra oficialūs, patvirtinti Švietimo ministerijos, Katalikų Bažnyčios arba pagrįsti jos mokymu. „Gėjų manifesto“ tekstas ir dr. Paulo Camerono lankstinukai nėra patvirtinti Bažnyčios, tačiau jų turinys nėra pateikiamas, kaip sutampantis su Bažnyčios mokymu, o tik atskleidžiantis, ką vienas mokslininkas, tyrinėjęs šį reiškinį, kalba apie tai ir ką patys homoseksualai skelbia apie save. Pažymėjo, jog po šių skaidrių buvo pereita prie Šventojo rašto citatų ir Katalikų Bažnyčios Katekizme pateikto homoseksualių žmonių vertinimo. Skaidrių tikslas buvo dvigubas: pažadinti susidomėjimą, sutelkti mokinių dėmesį į pagrindinę temą ir parodyti, kodėl nuodėmingas elgesys yra Bažnyčios požiūriu nepriimtinas. Mokytoja teigė, jog nesiekė kurstyti neapykantos, nesantaikos, ar nuteikti mokinius prieš asmenis, turinčius homoseksualius polinkius. Pagal Bažnyčios mokymą, turėti homoseksualų polinkį, potraukį, ar orientaciją savaime nėra nuodėmė. Blogiu yra homoseksualių santykių praktika, tenkinant homoseksualų polinkį. Pamokos tikslas buvo, remiantis Katalikų Bažnyčios mokymu, paskatinti mokinius elgtis dorai, pagarbai, gailestingai, su meile kiekvienam žmogui, atmetant bet kokią smerkimą, teisimą, niekinimą. Jie turėjo suprasti, kad lygiai taip pat homoseksualius žmones reikia mylėti ir, jeigu klysta, kaip moko Bažnyčia padėti jam taisytis, tobulėti.

2. Švietimo ir mokslo ministerija 2017 m. gegužės 9 d. pateikė Tarnybai raštą Nr. SR-2061 „Dėl informacijos pateikimo“, kuriame nurodė, kad vadovėlio ir mokymo priemonės sąvoka yra apibrėžta Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos apraše, patvirtiname Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-2310.

3. Ugdymo plėtotės centras 2017 m. gegužės 18 rašte Nr. V7-272(1.17E) „Dėl informacijos pateikimo“ nurodė, kad centras netvirtina dorinio ugdymo (tikybos) programų, o bendradarbiauja su jas rengiančiomis tradicinėmis religinėmis bendruomenėmis ir bendrijomis pagal Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymą. Centras nenustato konkrečių metodinių gairių dorinio ugdymo (tikybos) programoms rengti, o konsultuoja rengėjus dėl bendrųjų reikalavimų ir struktūros. Dorinio ugdymo (tikybos) programoje numatyta nagrinėti lytiškumo temą 9-10 klasėse, išugdyti pozityvią nuostatą lyčių atžvilgiu. Ugdymo gairėse homoseksualumo aspektas tik rekomenduojamas aptarti šalia kitų, su lytiškumu susijusių aspektų. Tai bendroji programa, kurios neprivaloma įgyvendinti paraidžiui.

4. Lietuvos Vyskupų Konferencija 2017 m. birželio 5 d. rašte Nr. 1-338/17 „Dėl 2017 m. gegužės 31 d. rašte Nr. (17)SI-328 keliamų klausimų“ nurodė, kad Lietuvos Respublikos ir Šventojo Sosto Sutartyje dėl bendradarbiavimo švietimo ir kultūros srityje 6 str. 1 skirsnyje nustatoma, kad katalikų tikybos mokymo programų, vadovėlių ir kitos didaktinės medžiagos švietimo įstaigoms rengimą organizuoja Lietuvos Vyskupų Konferencija bendradarbiaudama su Lietuvos Respublikos kompetentinga institucija. Siekdami ugdymo turinį integruoti į bendrą mokyklinį ugdymą, Lietuvos katechetikos centro specialistai bei Ugdymo plėtotės centro dorinio ugdymo specialistai aptaria programos struktūrą ir bendrą švietimo kryptį. Lietuvos Vyskupų Konferencija yra įkūrusi Lietuvos katechetikos centrą, kuris koordinuoja ir rūpinasi katalikų tikybos programomis, jų atnaujinimu bei metodinėmis priemonėmis. Dorinio ugdymo (tikybos) bendrosios programos yra orientuotos į kompetencijų ugdymą. Jos supažindina mokinius su Bažnyčios mokyme suformuluotu katalikų tikėjimo turiniu, kurio neatsiejama dalimi yra ir mokymas apie iš dieviškojo Apreiškimo išplaukiančios moralės nuostatas, kurios apima visą žmogaus elgesio visumą, tame tarpe ir žmogaus lytiškumo moralinius aspektus. Nagrinėjant šiuos klausimus nepaliekamas nuošaly ir homoseksualumo klausimas. Ugdymo bendrosios programos įpareigoja kurti ugdymo aplinką, orientuotą į daugiau mokymosi galimybių teikiančią procesą, kuris skatintų aktyvią mokinių veiklą ir savarankišką mąstymą. Sekant šia metodologija, temos svarstymas gali būti pradėtas nuo norimo paaiškinti dalyko neiginio, vėliau aiškinantis argumentus „privedant“ juos prie Bažnyčios mokymo suvokimo. Galimai mokytoja pasirinko būtent tokią metodiką.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Telšių Žemaitės gimnazijos II a klasei dėstomo dorinio ugdymo (tikybos) pamokos metu mokymo priemonėse nebuvo diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lytinės orientacijos pagrindu, t.y., ar Telšių Žemaitės gimnazija nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 6 str. 2 d.

1. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindais.

Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos, nustatančios, jog visi žmonės gimsta laisvi ir lygūs savo orumu ir teisėmis; jiems yra suteiktas protas ir sąžinė, ir jie turi elgtis vienas su kitu kaip broliai, 26 str. nurodo, jog mokslas yra skirtas tam, kad visais atžvilgiais būtų ugdoma žmogaus asmenybė ir kad būtų didinama pagarba žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms.

Europos Sąjungos pagrindinių teisų chartijos 21 str. draudžia bet kokią diskriminaciją, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

2. Lygių galimybių įstatymo 6 str. 2 d. nustato, jog švietimo įstaigos, kiti švietimo teikėjai bei mokslo ir studijų institucijos pagal kompetenciją privalo užtikrinti, kad švietimo programose, vadovėliuose ir mokymo priemonėse nebūtų diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Atsižvelgiant į tai, kad minėtas įstatymas numato pareigą švietimo teikėjams užtikrinti, kad mokymo priemonėse nebūtų diskriminavimo, be kita ko, lytinės orientacijos pagrindu, tikslinga nustatyti, ar Telšių Žemaitės gimnazijos dorinio ugdymo (tikybos) pamokose dešimtų klasių moksleiviams rodoma vaizdinė

medžiaga, parengta dr. P. Camerono lankstinukų „Smurtas ir homoseksualumas“ pagrindu, buvo tinkama mokymo priemonė.

Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. V-2310, „mokymo priemonių“ sąvoka apibrėžta, kaip tiesiogiai mokymui(si) ir ugdymui(si) reikalingos spausdintos ar skaitmeninės priemonės, daiktai, medžiagos ir įranga, mokinio darbo vietai įrengti bei mokymo priemonėms laikyti reikalingi baldai ir laboratoriniai baldai. Atsižvelgiant į tai, kad nei Pagrindinio ugdymo bendrosios programos, nei Metodinės rekomendacijos pagrindinio ugdymo romos katalikų tikybos bendrosios programos įgyvendinimui nenustato, kokia literatūra, t.y. mokymo priemonėmis mokytojas privalo (gali) naudotis, dėstant dorinio ugdymo (tikybos) pamoką, mokytojas pagal savo kompetenciją bei vidinį įsitikinimą pats parenka medžiagą (informaciją), kurią manąs tikslinga panaudoti pamokos metu.

2016-2017 m. m. Telšių gimnazijos dorinio ugdymo II klasės ilgalaikiame plane numatyta ugdyti šiuos gebėjimus: išanalizuoti homoseksualizmo faktą Bažnyčios mokymo ir tolerancijos šviesoje; apsvarstyti, kodėl savo ir kitų lytiškumą dera priimti kaip Dievo dovaną. Pagal Pagrindinio ugdymo bendrosios programos dorinis ugdymas, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433, 2 priedo 9.5.2.1. p. II klasės mokiniams yra numatyta pamokos tema: „Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu“. Joje turi būti aptariami vyrai ir moterys: lytiškumo dovana. Ar džiaugiuosi, kad esu vaikinai (mergina)? Kodėl? Kaip mūsų laikais vertinamas vyriškumas, moteriškumas, lyčių lygybė, lyčių galimybės, pagarba lytiškumui? Kodėl žmonės kartais stengiasi keisti savo lytį? Kodėl Bažnyčia lytiškumą vadina dovana? Homoseksualizmas Lietuvoje ir pasaulyje. Kaip suprantame lyčių santykius ir atsakomybę? Dėkoju, kad esu (būsiu) vyras (tėvas), moteris (mama).

3. Atkreiptinas dėmesys, jog homoseksualizmas patenka į šios temos aiškinimą, tačiau kontekstas, t.y. klausimai, kuriuos mokytojas privalo atskleisti, galimai išdiskutuoti kartu su mokiniais, nurodytas pozityvus, t.y. lytiškumas vadinamas „dovana“. Lietuvos Vyskupų Konferencija 2017 m. birželio 5 d. rašte Nr. 1-338/17 pateikė ištraukas iš Katalikų Bažnyčios katekizmo: „2357. Homoseksualūs santykiai esti tarp vyrų arba moterų, patiriančių išimtinį arba vyraujančią lytinį potraukį tos pačios lyties asmenims. Skirtingais amžiais ir skirtingose kultūrose homoseksualizmo formos buvo labai įvairios. Jų kilmė psichiniu požiūriu tebėra menkai išaiškinta. Bažnyčios tradicija, pasiremama Šventuoju Raštu, kuris homoseksualizmą laiko dideliu iškrypimu, visada skelbė, kad „homoseksualūs veiksmai yra netvarkingi“. Jie prieštarauja prigimtiniam įstatymui – iš lytinio akto atima gyvybės dovana. Jie nekyla iš tikro poreikio papildyti vienas kito jausmus ir seksualumą; 2358. Nemažai vyrų ir moterų

jaučia stiprų potraukį į homoseksualumą. Jis nepraeina nuo valios ir daugeliui yra sunkus išmėginimas. Su jais reikia elgtis pagarbiai, su užuojauta, taktiškai, vengti kaip nors neteisingai atstumti. Tie asmenys yra pašaukti vykdyti Dievo valią savo gyvenime, o jeigu yra krikščionys, sunkumus, su kuriais gali susidurti dėl savojo polinkio, turi jungti su Išganytojo kryžiaus auka; 2359. Homoseksualūs žmonės yra pašaukti į skaistumą. Vidinė laisvė ugdančių susitvardymo dorybių, galbūt ir nesavanaudiškos draugystės, taip pat maldos ir sakramentinės malonės padedami, jie gali ir privalo palaipsniui ir atkakliai siekti krikščioniško tobulumo.“ Lygių galimybių kontrolierius neturi kompetencijos aiškinti Katekizmo skirsnius, tačiau akivaizdu, jog juose nėra diskriminacijos ir diskriminacijos propagavimo lytinės orientacijos pagrindu. Tuo tarpu gimnazijos mokytoja dorinio ugdymo (tikybos) pamokos metu panaudojo vaizdinę medžiagą apie homoseksualumą ir gėjus, kurie apibūdinami kaip asmenys, praktikuojantys sadomazochizmą pasilinksminimo vardan, prievartaujantys ir tvirkinantys vaikus, taip pat jie apibūdinami serijiniais žudikais, nužudžiusiais savo aukas ir vėliau suvalgiusiais jų kūno dalis.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos bei Ugdymo plėtotės centro 2008 m. patvirtintose Metodinėse rekomendacijose pagrindinio ugdymo romos katalikų tikybos bendrosios programos įgyvendinimui (toliau – rekomendacijos) nurodyta, jog dėstant pamokų ciklą II klasei „Vyrai ir moterys: lytiškumo dovana“, rekomenduojama: aptarti įvairius požiūrius į vyrą ir moterį; paaiškinti Biblijos sampratą; gerbdami savo ir kitų lytiškumą apibūdinti tai kaip Dievo dovaną ir aptarti lytiškumo paskirtį; svarstyti, kodėl savo ir kitų lytiškumą dera priimti kaip Dievo dovaną; išugdyti mokinių gebėjimus tokiais aspektais: *etika* – pagarbiai žvelgti į kitos lyties bendraamžius ir kritiškai vertinti su lytiškumu susijusius stereotipus; *gamtamokslinis ugdymas* – pritaikyti žinias apie lytinį brendimą sprendžiant asmenines problemas, apsisprendžiant dėl savo požiūrio į lyčių draugystę; *sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa* – suprasti lyčių stereotipus ir profesinio bei šeimos gyvenimo suderinamumo klausimus. Vertinimas turėtų būti atliktas pasitelkiant diskusiją, vaidmenų žaidimus. Atkreiptinas dėmesys, jog rekomendacijose siūloma mokytojams, dėstantiems lytiškumo temą dorinio ugdymo (tikybos) pamokoje, organizuoti diskusiją ir/ar vaidmenų žaidimą su mokiniais, aptarti lytiškumo paskirtį bei paneigti su lytiškumu susijusius stereotipus. Nagrinėjamu atveju gimnazijos mokytoja pasirinko mokymo priemonę, kuri ne tik neneigia su lytiškumu susijusius stereotipus, bet atvirksčiai, sustiprina juos, formuoja neapykantą bei pasišlykštėjimą lytinės orientacijos pagrindu. Dešimtų klasių mokiniams pasulėžiūra į lytiškumą tik formuosi, todėl labai svarbu šiame amžiuje ugdyti pagarbą žmonėms, neprikalsamai nuo jų lytinės orientacijos, suprasti lyčių santykius ir atsakomybę, neigti su lytiškumu susijusius stereotipus.

Analizuojant mokytojos pasiaiškinime „Dėl tikybos pamokos II a klasėje 2017 m. balandžio 26 d.“ pateiktus argumentus, pastebėtinas akivaizdus neigiamas požiūris į homoseksualizmą. Dorino

ugdymo (tikybės) pamokos uždavinyje naudojamos tokios frazės: „užrašyti 3-5 homoseksualizmo plitimo priežastis ir jas aptarti grupėje“; <... pateikti homoseksualių žmonių vertinimą...>. Pagal Dabartinės lietuvių kalbos žodyną (nuoroda: <http://lkiis.lki.lt/dabartinis;jsessionid=A2B4500909E46B9E14403E8503F70D3A>), žodis „plisti“ suprantamas, kaip sklisti, platintis: plinta ligos. Žodis „vertinti“ minėtame žodyne paaiškintas, kaip: pripažinti vertę, spręsti, ko vertas (nuoroda: <http://lkiis.lki.lt/dabartinis;jsessionid=A2B4500909E46B9E14403E8503F70D3A>). Darytina išvada, jog dorinio ugdymo (tikybės) pamokos užduotyje jau buvo suformuotas stereotipas, jog homoseksualizmas yra liga, kuri plinta, o mokiniai, išanalizavę pateiktą pamokoje medžiagą, turi įvertinti, ar ji pavojinga. Tai, kad pamokoje buvo kalbama, jog homoseksualizmas yra liga, patvirtina ir vaizdinėje medžiagoje pateikta informacija. Akivaizdu, jog, naudojant mokymo priemonę, kurioje tiesiogiai išreiškiamas pažeminimas, diskriminavimas ir diskriminavimo propagavimas homoseksualių asmenų atžvilgiu, mokiniams formuojamas neigiamas požiūris į šios lytinės orientacijos atstovus.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, teigtina, jog gimnazijos mokytoja dorinio ugdymo (tikybės) pamokoje II klasės mokiniams panaudojo vaizdinę medžiagą, kurios pagalba nebuvo įgyvendinta pamokos paskirtis, be to, pateikiama informacija akivaizdžiai diskriminavo ir propagavo diskriminuoti asmenis lytinės orientacijos pagrindu.

4. Lietuvos Vyskupų Konferencija 2017 m. birželio 5 d. rašte Nr. 1-338/17 nurodė: „Siekiant tikslo, mokytojai kartais diskusijoms pasiūlo įvairias pozicijas atspindinčius argumentus. Sekant šia metodologija, temos svarstymas kartais gali būti pradėtas nuo norimo paaiškinti dalyko neiginio, pvz., nuo pozicijų, neigiančių Dievo buvimą, pristatymo, vėliau su mokiniais aiškinantis argumentus ir diskusijų metu „atvedant“ juos link Bažnyčios mokymo suvokimo. Atrodo, kad Jūsų minėtos pamokos Telšiuose atveju, mokytoja pasirinko būtent tokią metodiką...>“. Pagal tokį išaiškinimą, mokytoja galėjo panaudoti dorinio ugdymo (tikybės) pamokoje mokymo priemonę, kurioje būtų paneigimas to, link ko ji vestų diskusiją apie homoseksualius asmenis. Tačiau šiuo atveju ji panaudojo vaizdinę medžiagą, kurioje nuo 20 iki 39 skaidrės pateikiama informacija apie homoseksualumą ir gėjus, kurie apibūdinami kaip asmenys, praktikuojantys sadomazochizmą pasilinksminimo vardan, prievartaujantys ir tvirkinantys vaikus, serijiniais žudikais, nužudžiusiais savo aukas ir vėliau suvalgiusiais jų kūno dalis. Ir tik nuo 39 iki 47 skaidrės pateikiamas Bažnyčios mokymas apie homoseksualius asmenis. Pažymėtina, jog žeminimas, diskriminavimas ir diskriminavimo propagavimas negali būti interpretuojamas, kaip Bažnytinės teorijos apie homoseksualius asmenis paneigimu. Akivaizdu, jog, vadovaujantis Lietuvos Vyskupų Konferencijos pateiktu dorinio ugdymo (tikybės) mokymo modeliu, turėjo būti panaudota kita

mokymo priemonė, kurios pagalba būtų įgyvendintas Bažnytinės teorijos paneigimas bei išvengtas diskriminavimas ir diskriminavimo propagavimas.

Konstatuotina, kad Telšių Žemaitės gimnazija pažeidė Lygių galimybių įstatymo 6 str. 2 d., įpareigojančią užtikrinti, kad mokymo priemonėse nebūtų diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lytinės orientacijos pagrindu.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 29 str. 2 d. 2 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į Telšių Žemaitės gimnazijos direktorių ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus.

2. Įpareigoti Telšių gimnazijos direktorių išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą iki 2017 m. liepos 1 d. informuoti lygių galimybių kontrolierių.

3. Su sprendimu supažindinti Telšių rajono savivaldybės administraciją, Telšių Žemaitės gimnazijos direktorių, dorinio ugdymo mokytoją (duomenys neskelbtini).

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė